۱۷ نجی نومر. ۱۳۲۴ سنه. ۱۱ ربیع اوّل. شنبه. ۱۹۰۶ سنه. ۲۲ اپریل. ۱ نجی بیت

یولدز

بها سی:
آلوچیفه یوللانمق شرطی ایله بریل اوچون ۳ صوم، بارتی یل اوچون ۱ صوم ۵۰ تییندر. برمه‌لاب هر نسخه‌سی ۵ تییندر.

ЕЖЕНЕДѢЛЬНАЯ ГАЗЕТА „ЮЛДУЗЪ."
Цѣна 3 руб. на годъ.
Адресъ Редакціи: Казань, Екатерининская ул.

اعلانلر
اوچ چوق هر یول چاپ اسندن بر مرتبه باصدرمق اوچون ۸ تین ویل بو یونچه باصدرمق اوچون ۳ صوم آلنور.
اداره خانه‌مز شهر قزانده بوزنایف مسجدی قارشنده ایرته برله، ساعت ۸ دن کوندز ۲ گه قدر آچقدر.

هر اتناده بر وگاها ایکی مرتبه چغاچق ادبی، فنی، معاشی وسیاسی جریده‌ء ترکیه‌در.

اداره دن

شهرمزده جریده‌لر کوب نشر قیلنا باشلاغاندن بیرلی مطبعه‌لرده بیك طغزلقدر ثول سبیدن کوب کتابلرده، باصلمی ملورادر. چونکه مطبعه‌لرده حرف جیبارغه اویره‌نگان کشیلر بیك آزدر. یا کفا مرتبلر بر نیچه آی قدر اویره‌نمیچی حرف جیبارغه ملکه حاصل ایته آلمیلر. مرتبلر آرتوب مطبعه‌لرده ایرکنلك باشلانسه، یولدزنی آتناده ایکی مرتبه چغارمق بر نچی مقصودمزدر. اول وقتده، یللق بهاسی همان (۳) کنه صوم بولاچقدر. هفته‌ده ایکی مرتبه نشر ایدل نچه یه‌قدر آیلق معاشی بولماغان شاکردلرگه ۱ نجی مایدن اعتباراً یولدزنك سنوی بهاسی ۲ صوم بولاچقدر. یعنی آنلردن پوچته حقی اولان بر صوم آلنمایاچقدر. یولدزغه (۴) آیدن کیم آلوچی قبول ایتلمیدر. اما شاکردلردن بر آیلق آلوچی‌ده، قبول ایتله‌در. خط اچنده (۲۱) تییننك پوچته مارکه‌سی بوللامش شاکردلرگه هر آی باشندن بر آیلق یولدز بوللانور. اصلاح مدارس طرفدارانینك اصلاح خصوصنده‌غی مقاله وقرار نامه‌لری تکرارنی موجب بولماسلق مقدارنده ممنونیت ایله یولدزغه درج قیلنورلر.

مولد کیچه‌سی.

بوکون ربیع اوّل‌نك ۱۱ نجی کونیدر. کیچ برله آخشامدن صوکره ۱۲ نجی کیچه‌سی باشلانادرکه، مولد مبارك کیچه‌سیدر. یعنی پیغمبرمز محمد علیه السلام دنیاغه کیلگان کیچه‌در.

شویله‌که: بوندن (۱۳۳۶) سنه مقدم (۵۷۰) نجی تاریخ میلادیده ۲۷ نجی آپریلده ۱۲ نجی ربیع اوّل‌نك کیچه‌سنده دوشنبه کونینه فارشی مکهٔ مکرمه شهرنده محمد علیه السلام دنیاغه کیلمشدر. روایتلرگه قاراغانده اول طوغان کیچه‌ده برنیچه‌تورلی عجیب واقعه‌لرده بولمشدر: جمله‌دن مثلا شول کیچه‌ده کعبه اچنده‌گی صنملر هیچ بر ظاهری سببسز عموما آومشلر. ایرانده اوتقه طابنوچی فارسیلرنك مك یلدن بیرلی سوکمیچی یانوب کیلگان ایزگی اوتلری سببسز سوکمشدر.

شول کیچه‌ده استانبول اوستنده کوکده نورلی قاپلر کورندیکی کلیسه دفترلرینه کشیشلر طرفندن یازلمشدر. بونك کبی دخی بر نیچه عجائب وغرائب تصادفلر تاریخلرده یازلمشدر.

بو کیچه اهل اسلام اوچون مبارك کیچه‌در. دنیاوآخرت سعادتمز گه سبب بولغان پیغمبرمزنك طوغان کیچه‌سی بولونی ملاحظه قیلوب هر بر مسلمان الوغ کورمك ودینی عمللرنی آرتدروب تعظیمنی اظهار قیلمق تیبشلیدر.

الوغ پادشاه، حکیم ومحررلرنك طوغانینه یا وفاتینه اون یل، ایللی یل یا که یوزیل بولمق مناسبتی ایله بایرام ومجلسلر ایتوب اظهار تعظیم وابراز تشکر قیلمق هر خلق آراسنده عادتدر. بز اهل اسلام غه‌ده پیغمبرمزنك مولد کیچه‌سینی التفاتسز اونکه‌رمك مناسب بولماسه کیرك. بو خصوصده حدیثلرده، باردر. دیار اسلامنك کوبسنده تورلی مجلسلر یاصاب فقراغه یاردم قیلوب بو کیچه‌نی هر یلده بر مرتبه تذکر قیلالر. مجلسلرنده پیغمبرمزنك تاریخینه مناسبتلی قصیده‌لر اوقیلر. صلوات ئه‌یته‌لر.

برده ایسه، مولد آبی دیوب بایلرنی آشقه چاقروب آشاتودن باشقه اش یوقدر. اول مجلسده پیغمبرمزنك اسمی ذکرده، ایتلمیدر. خاطرگه‌ده کیترلمیدر. هرکم عادتی مجلس کبی اورام خبرلری ایله یاکه غیبت ایله وقت اوتکه‌رمکده‌درلر.

مولد آینده آش ایته‌چك کشی فقرانی، فقیر قارت وقارچقلرنی دعوت قیلوب اکرام قیلمق کیره‌ك. دعوت قیلوغه وقتی بولماسه، فقرا فائه‌سینه آچلغان جمعیتلرگه شول کونك بر مقدار آچه یوللامق کیره‌ك. اسلام دینك فقرانی راحت ومسعود قیلوغه بیك کوب بویورلمشدر. پیغمبرمز محمد علیه السلام فقراغه یاردم قیلنغانده هروقت شادلغینی بیك آچق اظهار قیلوراید‌ی. مولدی خاطرینه فقراغه یاردم قیلنسه، روحی‌ده شاد بولاچغنه شبهه یوقدر.

مولدنی تبریك وتذکر شول روشچه انعام واحسانلر ایله بولمق تیبشلیدر.

وفات کونی.

ایرته‌گه ربیع اوّل‌نك ۱۲ نجی کونی پیغمبرمز محمد علیه السلام‌نك وفات بولغان کونیدر. تاریخ هجرینك ۱۱ نجی یلنك وتاریخ میلادینك (۶۳۱) نجی سنه‌سنك ۸ نجی ایبونك دوشنبه کون پیغمبرمز حضرتلری مدینهٔ منوره شهرنك دنیادن کیتمشدر. جسد مبارکلری مدینه‌ده قالسه‌ده، روح پاکلری اعلی علیینگه عروج ایتمشدر.

صلی الله علیه وسلم.

جمعیت علمیه درسخانه‌لری.

شهرمزده مدرسه‌لرنی اصلاح خصوصنده کوب سوزلر سویله‌نه‌در. اهل محله آراسنده اصلاح‌نك ضرورلغی قبول ایتلمشدر.

مدرسه‌ده معیشتنی حفظ صحت قاعده‌لرینه موافق قیلو، هر مدرسه‌ده برمنتظم کتبخانه تأسیس قیلو، بالالر مکتبی مدرسه بولمه‌لرندن آیرم قیلنو کبی اشلرنك کیره‌کلگینه هرکم مسلم بولمشدر. کوزگه‌قدر بعض محله‌ده بوقدر اصلاحات اجرا قیلنوده احتمالدر.

لکن اصلاحنك بونلردن‌ده مهمره‌ك بولغان دروس وفنون جهتلری باردرکه آنلرنی حل واصلاح خصوصنده جدی تشبث ومشاوره‌لر کوب کورنمیدر. شویله ایسه‌ده، اهل فکر آراسنده بوخصوصه‌ده نوللی رأیلر سویله‌نه‌در: بعض‌لر هر مدرسه‌گه مدرسلر آرتدرونی فرض قیلالر. بعض‌لر مکه ومدینه، مصر واستانبول ترتیبنچه مسجدلرنی درسخانه ایتلوب هر مدرس برر فندن تدریس قیلونی معقول کوره‌لر. بعض‌لر مدرسه لرنك برسینی عمومی درسخانه ایتوب هر مدرس شول مدرسه‌گه کیلوب مخصوص بردائره‌ده تدریس قیلو مناسب دیلر.

بو خصوصلرده مینم فکرم بودر:

۱) ایسکی مدرسه‌لر حفظ صحت قانونغه اقامتکه صالح بریرت ایتلسونلر.

۲) هر مدرسه‌ده ابتدائی ورشدی ایکیشر مکتب تأسیس قیلنوب معلملر تعیین قیلنسون.

۳) هربرنده کتبخانه‌ده بولسون.

٤) مدرسه‌نك وقف حاصلاتی‌ده تفتیش‌که آلنسون.

۵) طلب علوم ایله مشغول اوله‌چق کیمسه، هوا مساعده قیلور مقدارنده هر مدرسه گه قبول ایتلسون. مدرسه ده طورمق اوچون شول مدرسه مدرسی‌نك هردرسینه اوطورو وباشقه درسخانه‌لردن استفاده قیلماو شرط قیلنماسون. هر شاگردکه تله‌سه، کمدن تله‌سه‌نی درسی اوقورغه کامل حریت بیرلسون

٦) فاسق معللکدن باشقه هیچ براش مدرسه‌دن چغاروغه سبب بولماسون.

۷) هر محله‌نك مدرسی شول محله‌نك مدرسه‌سینه کروب تله‌گان فن‌لرندن اوزینه مخلص شاگردلرینه تدریسده اختیارلی بولسون. لکن درسینه اوطورمق هیچ کمگه تکلیفی بولماسون. مدرسه‌لر عموم اهل اسلام اوچون مشترك وقفخانه‌لردرکه، خواجه‌سی الله تعالی‌در. هیچ بر مدرسنك یابر محله‌نك ملك خاصی توگلدرلر.

بناء علیه طلب علم ایله مشغول بولغان کشی کم بولسه‌ده، هواسینك مساعده‌سی مقدارنده مدرسه‌ده استقامت ایته آلورلر. شاگردلر برکره مدرسه‌گه قبول ایتلدکدن صوکره فسق ظاهردن باشقه جمیع اعمال وحرکاتنده مرمختار بولمق تمیشلیدرلر. شویله ایسه‌ده، یاشلرینك اخلاقنی محافظه اوچون شاگردلر اوزلری مدرسه‌نك داخلی معیشتی اوچون اصول تربیه‌گه موافق روشه برنظام ترتیب قیلورلر. وبو نظاملرنی اجرا وتطبیق اوچون اوزآرالرندن انتخاب ایله بر (مجلس وکلا) تأسیس قیلورلر. شولروشچه مدرسه‌لر کچوك برجمهوریت اوله‌رق اداره قیلنورلر. مصر، استانبول وبخارای شریف مدرسه‌لرنك حریت بیك کاملدر. مذکور شهرلرنك هیچ برسنده شاگردلرگه درس پروگرامنی ومعیشت پلانینی بازار اهلی یاصاب بیرمیدر. دیار اسلام علماسی قارشنده (اهل اسواق) بیك توبه‌ن کورلمکده‌در.

بزنك یورتده حکومت ومعارف نظارتی قاتشماسون اوچون اوّلده مدرسه‌لرگه اهل محله‌نی باش ایتوب کورسه‌تلمش ایدی. چونکه اهل محله شخص مجهول اولدیغندن حکومتکه قارشی طورورغه اوکفای کورلمش ایدی. بو حالنی کورنوب محله خلقی اوزلرینی حقیقی خواجه دیبوب بلدیلر. ضرورت سببلی بولغان فیکتیونی خواجه‌لقلرینی اونوتدیلر.

ایمدی معلومیمزدرکه مملکتمزنك اداره‌سی بر درجه اصلاح قیلندی. ینه‌دخی اصلاح قیلناچقدر.

هر قومگه هر اشلرینی اداره ده کامل حریت بیرله‌چکدر. موندن صوکره دینی مدرسه‌لرمزگه روسلر قاتشو خوفی قالماس. بناء علیه ایمدی مدرسه‌لر طلبه ایله مدرسلر تصرفینه طابشرلمالی. ذاتا مدرسه لرنی وقف قیلوچی کشیلرده طلبه ایله مدرسلرنك افاده واستفاده‌سی اوچون وقف قیلمشلردر. محله خلقی بزنك مدرسه‌مز دیبوب ماقتانسونلر اوچون بنا قیلنغان مدرسه یوقدر. شریعتمز حکمنچه وقف مالدن وقف شرطی بوینچه کم استفاده قیلسه، یدا شول کشی مالك حکمنده بولادر.

مدرسه، شاگرد لرنك (مجلس وکلاسی) تصرفینه طابشرلسه، شاگردلراوز نظاملرینی اوزاری بیگره‌ك رعایه قیلورلر. گرچه برایکی شاگرده بعض کیمچیلکلر کورنسه‌ده، جمهور طلبه اخلاق شرعیه وآداب انسانیه‌گه خلاف بولغان هیچ برعمل وحرکتکه راضی توگلدر. صنفیت افتخاری آنلرده خلق‌نك باشقه صنفلرند آرتغرافدر. شاگرد طائفه‌سینه عارلك کیتره‌چك براش قیلوچیلرنی جمهوریت، طلبه آراسندن اوزی طرد واخراج ایته‌ر.

دروس وفنون مسئله‌لری خصوصنده فکرمزنك اجمالی اوشبولردن عبارتدر: شاگردلرنك درس اشلرینی اصلاح اوچون لیگا اوبرازوژانیه نظامناماسی بوینچه اهل اسلامنك اوزینه مخصوص برجمعیت علمیه تأسیس قیلمق لازمدر. بوجمعیت دینی درسخانه‌لرده آچار، فنی درسخانه‌لرده کشاد ایته‌ر. مناسب بیرلرگه ابتدائی ورشدی مکتبلرده آچار، یاکه آچلمش مکتبلرنی نظارتینه آلور.

بوجمعیتکه بیش صوم مقدارنده بیرگان کشی اعضالقغه قبول ایتلور. لکن اوّلگی اعضالر طرفندن خفی روشه شار ایله انتخاب ایدلووی شرط بولور.

اوشبو جمعیت‌نك معاشلی برر مدیر وکاتبی‌ده اولور. امور تدریسیه‌ده مشاوره قیلمق اوچون صایلانغان یکرمی کشیدن مرکب بر مجلس خصوصیسی‌ده اولور. درسخانه‌لرگه مدرس ومعللر تعیین قیلو اوشبو مجلس خصوصی تدبیرینه طابشرلور. مهمره‌ك اشلر جمیع چلین لرنك مداخله‌سی ایله عمومی مجلسلرده مشاوره قیلنور. رامییف‌لر وتقییف کبی علوم ومعارف‌نك فائده‌سینی آکلاغان بایلر بوکبی جمعیتلرگه یوزه‌ر ومکه‌رصوم آقچه بیروب محترم اعضا اولورلر. هکذا وهکذا... الخ. باشقه جمعیت‌لر کبی بو جمعیتنك‌ده رسمی برنظامنامه‌سی اولور. تفصیلینه حاجت یوقدر. بو جمعیت اتفاق مسلمین جمعیتی‌نك برشعبه‌سی بولسه‌ده، ممکن بولور ایدی. لکن علم ایله سیاست اشلری برگه قاتش بولماسه، اش آرتغراق قیلنو احتمالدر. شونك اوچون آیروب برجمعیت

علمیه آچلمق مناسبدر. دخی شونی بلمك کیره‌ك که بوجمعیت محل مدرسه لرینك اشلرینه هیچ قاتشماس. امّا اوز درسخانه‌سینه مدرسه‌لردن کیلکان شاکردلرنی‌ده قاتبردن کیلکان شاکردلرنی ده قبول ایتمه‌ر. شاکردلرنك درسخانه‌گه کیلکان کونلری‌ده کیلمه‌گان کونلری‌ده یازلا بارور. مدرس ومعلملرنك درسلرنده گی اجتهاد ولیاقتلری مجلس خصوصی طرفندن همان تفتیش ونظارت قیلنور. وما اشبه ذلك ...

---

۲۲ آپریل، شهر قزان.

عمومی تعلیم.

توره‌لر مملکتنك آلغه بارووی وضعیفلرنمه‌وی اوچون علم کیره‌کلگینی حاضرگنه آکلادیلر. پاپونیه قینامامسه، خلق اولامامسه، مملکتمزنك اهالیسی نادان کونیچه همان ایزله‌چك ایدی. خلقدن خزینه‌گه یل صاین ایکی میلیارد آقچه جیبلسه‌ده، علم اشینه فقط یکرمی میلیون قدریسی صرف قیلنا ایدی. روس آوللرینك‌ده، کوبسنه ابتدائی مکتب یوق ایدی. زیمستوا طرفندن آچلسه‌ده، مك تورلی شرطلر قیلنا ایدی. مکتبکه اینسپیکترلر خواجه ایتلوب تورب خواجه لرینه آقچه بیرودن باشقه اش قالمیدر ایدی. خاص کشیلرگه خصوصی بر مکتب آچوغه‌ده، تیز رخصت یوق ایدی. مك بلا ایله کوچکه رخصت آلنا ایدی. بو قدریسی روسلر حقنده‌غی طغزلقلردر. باشقه ملتلر ایسه، معارفدن بوتونلای محروم طوتلا ایدیلر. اهل اسلامنك مکتب ومدرسه لرینه خزینه طرفندن برتیه‌ده، بیرلمی ایدی. شهر یا زیمستوا طرفندن یا که محل طرفندن مسلمانلر اوچون بر مکتب آچلسه، روسچه معلم کیترمك وایرنه‌گی ساعتلرده روسچه اوقوتمق شرط ایتلو فرض قیلنا ایدی. اهل اسلام کوب زمانلر روسچه اوقودن قورقدیلر. شول سببلی خزینه‌وزیمستوا آقچه سندن هیچ فائده‌لانمادیلر. حال بوکه خزینه، آقچه‌سی‌ده‌زیمستوا آقچه‌لری‌ده، اهل اسلامدن‌ده، نیگزلك ایله جیبلادر.

بناء علیه آنلرنك فائده‌سینه‌ده، صرف قیلنمق تیبشلی ایدی. مسلمانلر بعض سببلرگه بناء روسچه اوقودن قورقسه‌لرده، آنلرنك آقچه‌لرینی اوز فائده‌لرینه صرف قیلمی قالماسقه تیبش ایدی. نی قدر آلنمش ایسه، شول مقدار اوز فائده‌لرینه اوزلری تل‌گان روشده صرف قیلنورغه تیبش ایدی.

مسلمانلر بالالرینی اوقورغه وبازارغه وباشقه معلومات اوّلیه‌گه اوز تللرنچه اوقوتونی تلیلر ایکان، نی اوچون آنلرغه روسچه اوقوتونی شرط قیلورغه کیره‌ك؟ روسچه اوقو مسلمانلرغه فائده‌لی اش بولسه، اول فائده‌دن محروم بولسونلر ایدی، آقچه‌لرینی آلوب قالماسقه کیره‌ك ایدی.

اسلامچه گوزل تعلیم وتربیه قیلنسه‌لر، روسچه اوقودن ضرر ده کورمسلر ایدی. اوز تللرنچه معلومانلری آرتسه روسچه اوقودن ضرر یوقلغینی‌ده، آکلارلر ایدی. هرنه ایسه ایسکی تورەلرنك مکومتی مسلمانلرغه معارف اشنده هیچ یاردم ایتمه‌دی. ممکن قدر بزنك نادان قالوومزنی وفارالوومزنی استه‌دی. بوکا قاراب مسلمانلر فارالدیلرمی؟ خیر، هیچ فارالمادیلر. حکومت طرفندن هیچ یاردم اولمادیغی حالده اهل اسلام آراسنده اوقی بلوچیلر باشقه ملتلرگه قاراغانده آرتق بولدیلر. اماملرده، بایلرده، محله خلقی‌ده طرشدی. نیچك بولسه‌ده، مسلمان بالالرینك کوبسی دین طانیماس درجه‌ده‌قارا قالمادیلر هرنی روشچه بولسه‌ده، بوکونگه قدر کیلوب ییتدك. اهل اسلام آرتسه آرتدی، هیچ کیمیمه‌دی.

ایمدی حاضر کوزلرمز آچلدی. بوندن صوکره تعلیم وتربیه بابنده مسلمانلر طاغی‌ده آرتغراق طرشاچقلردر. نصیب بولسه، اوز آرامزده‌ده آقچه طابارمز، شهر وزیمستوا صوماسندن‌ده، خزینه‌ده معارف اوچون تعیین قیلنغان صومادن‌ده، آلورمز. بوندن صوکره روسچه اوقونی‌ده شرط قیلماسلر. لکن شرط قیلماسه‌لرده، دین طانتدقدن صوکره اختیارمز ایله‌ده اوقوتورمز. روس تلینی‌ده علوم ومعارفنی‌ده عادتی روسلرنك اوزلرندن آرتغراق بلورگه طرشورمز. اوّلده روسچه اوقودن عوامنك فورقووینك بر نیچه سببلری بار ایدی. چه‌چ اوسدرو، چالبار صالندرو، پالته کییوکبی عادتی اشلرنك هربرسینی اول زمانده روسچه اوقوغه صلتیلر ایدی. ایمدی بو اشلر ایله روسچه بلو آراسنده مناسبت بوقلغی معلوم بولدی. چونکه هیچ روسچه‌ده مسلمانچه‌ده بلمی طوغرغان یاشلرده‌ده بوماللرکورینه باشلادی. بو حاللردن گنه دیانت وملیتکه ضرر کیلمه‌ویه کوب کشیگه معلوم بولدی. بو اشلر فقط زماننك موداسینك تأثیری ایکانلگی آکلاشلدی. ایمدی شاید علوم دینیه‌نی‌ده اوّل گیدن آرتغراق اوقورمز. فنون دنیاویه‌نی‌ده باشقه ملتلردن آرتغراق بلورگه طرشورمز. غیرتمز سونگان بولسه‌ده، حمیتمز سونگانی یوقدر. بیرشمه‌مز. ایمدی مقصود بولغان خبرمزگه کیلیك. بو کونلرده معارف وزیرلگی (یعنی ناروودنوی پروسۆیشچینه مینیستیرستواسی) دولت دوماسی کیکاشینه فویمق اوچون روسیه اهالیسنی عموما اوقوتو خصوصنده برلائحه وپروئیکت ترتیب قیلمش. بو لائحه بوینچه اختیارلری ایله تل‌گان آوللرنك هر برسینه خزینه صوماسندن ابتدائی مکتبلر آچلوب معلملر تعیین قیلنا چقدر. دارالمعلمین‌ده اوقوب چقغان معلملر یتیشمیه‌چگندن اورتا مکتبلرنك برنده اوچ کلاس قدر اوقوغان کشیلرده کچکنه آول معلملگنه قبول ایتله‌چکدر. لکن پیدا گوگیکه فنندن امتحان بیرو شرط قیلنا چقدر. کچکنه آول معلملری (سیلو) یعنی زور آول معلمینك نظارتی آستنده بولا چقدر. هر معلم آتنا صاین آول خلقینی جیبوب آنلرغه ایگن طارو اشلرینه وهم دنیاترکلگینك باشقه جهتلرینه تعلقلی بولغان فنلردن فسقا فسقا کتابلر اوقوب هرکم آکلارلق روشده بیان قیلا چقدر. هربلده تعطیل وقتلرنده معلملر برگه جیبلوب مجلسلر یاصاب اوقوتو اشلرینه تعلقلی بولغان فنلرنی تکرار وتجدید قیلا چقلردر. آول معلملرینه، یافتراق شهرلرگه پاراخود وتیمر بول ایله آقچه سز بوروزگه حق وایرك بیرله چکدر. ایمدی نی قیلمق کیره‌ك؟. بوتون روسیه‌ده اون مك قدر مسلمان آوللری بولمق کیره‌ك. خزینه آقچه‌سندن روس آوللرینك هربرسینه اوقورغه یازارغه واونکنلکگه اویره‌تمك اوچون یلنده (۵۰۰) صوم آقچه طوتلسه، مسلمان آوللرینه‌ده، بو آقچه بیرلورگه کیره‌ك. چونکه خزینه آقچه‌سی روسیه‌ده‌گی هر بر ملتدن نیگز جیبیلغانی یوقارده یازلمش ایدی. هر آولغه (۵۰۰) صوم چاماسندن اون مك اسلام قریه‌لری حصه‌سینه (۵) میلیون صوم آقچه نیبه‌در ایمدی دوماده بو مسئله گه نیچك قرار بیرلورایکان. اگرده مسلمان آوللرینه‌ده، ابتدائی مکتبلر آچمق اوچون اول مکتبده روسچه اوقو شرط قیلنسه، مسلمانلر طاغی

چووالاچق . دینمزگه آخرتمزگه فائده‌سی معلوم بولغان اصول جدیده‌نی قبول ایتمه‌گان آوللر دنیا فائده‌سی اوچون گنه روسچه اوقونی قبول ایتو احتمالری یوقدر. اگرده روسچه اوقوتلماغان تقدیرده خزینه‌دن آچه بیرلماسه، مسلمانلر اوچون ینه بیك الوغ جبر وظلم بولاچق. هر یلده اهل اسلام (۵) میلیون صوم ضرر ایته‌چکدر. شونك اوچون دوماغه چلین بولغان مسلمانلر بوخصوصده بیك طرشورغه تیبشلیدر. عمومی اوقو مملکتمز اوچون کیره‌کلگنده شبهه یوقدر. لکن بو اوقونك روسچه‌غنه بولووی شرط بولماسه ایدی. قایسی تل ایله اولسه‌ده، اوقور یازار قدر، حساب، تاریخ وجوغرافیه بلور قدر برتلده گراموتنی بولوکافی بولسه ایدی.

عمومی اوقوتودن مقصود خلقنی اوتکنله‌ندرووذهننی آچودر. علوم ومعارف قایسی تل ایله اوقوتلسه‌ده، اوقوچیلرنك ذهنینی آچادر. ترکیچه معرفت حاصل ایتکان برمسلمان بالاسی روس تلینی ده برنیچه آیده تحصیل ایته‌چکدر. علم حساب، تاریخ، جوغرافیه وباشقه معلومات ابتدائیه روس تلینه گنه مخصوص توگلدر. حاضرده ترکی تلینه بوکبی فنلرنك هربرسی ترجمه قیلندی. بوندن صوکره‌ده بو فنلردن ترکیچه کوب کتابلر تألیف قیلناچقدر.

تل، قومیت ومیلتمزنی صاقلامق ایچون ده، اولادمزنك ابتدائی تعلیملری ترکیچه بولووی مطلوبدر. بناءعلیه بو مسئل بیك مهم مسئلدر. مکتبلرمزده تعلیم مطلقا ترکی لسانی وعربی حروفات ایله اولمالی. ایلمینسکی ترتیب قیلغان روس حرفلری ده، بزگه هیچ کیره‌ك توگلدر. بزنك تلمزده باردر. حرفلرمزده باردر. کوبدن اولوب بتکان ایلمینسکی کیکاشی توگل، سلامت روسلرنك کیکاشینه‌ده، احتیاجمز یوقدر. اوزمزنك دین اشمزنی ده دنیا اشمزنی ده اوزمز بلورمز. بزنك مقصودمز روسیه‌ده دینمزنی ومیلتمزنی صاقلاب راحت معیشت قیلودر. هیچ برملتکه جبر قیلو نیتمز یوقدر. بزگه‌ده جبر وظلم قیلنماسون. آخری خیرلی بولماس.

دیار اسلام.

«مصر» ایگیپت.

مصر دیاری آفریکانك قویاش چغشی ایله تون یاغی پوچماغنده آق دیکز بوینده ایسکی زماندن بیرلی مشهور بر قطعه‌در. اهالیسی (۲۰) میلیون قدر اولوب (۱۵) میلیونی کاملا مسلم وسنیدرلر.

مصرنك هواسی غایت اسسی ولوب کوب یرلرنده قار ویاغمور هیچ یاوماز یالغز تون یاغی طرفلرنده قش آیلرنده برآز یاغمور یاوادر. آفریکاده مشهور نیل مبارك یلغاسی مصر بیرینك اورتاسنده آق دیکزگه آغادر. مصر قطعه‌سینك نیل گه یقین یرلری غایت برکتلی‌در. مصرنك بار محصولی بار برکتی نیل سایه‌سنده‌در. نیل بولماسه مصرنك هیچ اهمیتی بولماس ایدی. نیل دنیاداغی اوزون نهرلرنك برسیدر. اصل باشی خط استوانك جنوب طرفنده (ویکتوریانزا) کولندن چغادر. نیلنك اوزونلغی (۵۵۶۸) چاقرمدر.

نیل نهری ایکی آینده طاشوب بتون اطرافی صو آستنده قالادر.

اوکته‌برده صو قایتوب مصر خلقی صو جه‌یلگان بالچقلی یرگه ایگنلرینی چه‌چه‌لر. اوزلق اوزینچه بالچقده کوملوب اوسه‌در. مصر خلقی صابان وصوقانك نی ایکانینی بلمسلر. اوکته‌بردن آپریل‌غه قدر بزده قاتی قش زمانده مصر ممالکی ایگنلر، اولان وچه‌چکلر ایله طولی بولادر. قاهره گه یاقین (روضه) آطاوزنده نیل‌نك طاشووینك بر اولچاوی باردر. نیل اون میتر کوته‌راسه، مملکتنك ایگن برکتنه کافی بولوب بوندن آز بولسه، کیره گنچه جیرلر صولانا آلمی قالووندن اول سنه آچلق بولادر. اگر شول درجه‌دن آرتق طاشوب کیتسه، وقتنده ایگن چه‌لمیچی قالوسببلی ینه آچلق بولادر. طاشیغان وقتنده نیلنك صووی بولغاچق وصارغلتراق بولور. مصر اهالیسی نك اچکلری‌ده نیل صوویدر. نیل صووی یومشاق ولذتلی‌در.

مصرنی هجرتدن اون ایکی عصر مقدم (ایرانلیلر) فرعون‌لرنی بترووب اوز قوللرینه آلغانلر ایدی. ایکی عصر صوکره (اسکندر رومی) مصرنی اوز قولینه آلمش. آنك وفاتندن صوك (بطلمیوسلر) قولینه تووشوب ایکی یوز سنه قدر آلار قولنده طوررمشدر. آلاردن (روما ایمپیراطورلغی) وقیصر ایمپیراطورلری قوللرنده بولمشدر. (۶۳۸) نجی تاریخ میلادیده حضرت عمر رضی‌الله عنه زمانده اهل اسلام طرفندن فاتح قیلنمشدر.

شول زماندن بیرلی اهل اسلام تصرفندن کوب چغوب طورغانی یوقدر. (۱۵۱۷) نجی تاریخ میلادیده سلطان سلیم زمانده ترکیه گه تابع قیلنمشدر. حاضرده هنوز رسما ترکیه حمایه‌سنده بر خانلق بولوب حسابلانادر.

خان حکمنده بولغان ذات (خدیو) دییوب آتالور. خدیوگه پادشاهلق براتی (اوکازی) ترکیه سلطانی طرفندن بیرله‌در.

(۱۸۸۰) نجی یلدن بیرلی تورلی صلتاولر ایله مصرغه آنگلیه عسکری کردی. شول سببدن حاضرده مصرنك حکومت اشلرینك کوبسینه آنگلیه قاتشادر. لکن بو قاتشو ظالمانه غصب وطالاو کبی بر اشدر. هیچ بر دولت طرفندن آنگلیه‌نك مصرغه خواجه‌لغی تصدیق قیلنغانی یوقدر. بر زمان آنگلیه‌نك بو ظلمینه بر نهایت بیرله‌چکدر. مصرخلقی آراسنده آنگلیه خلافینه تورلی فکر وحرکتلر بارلغی عربی جریده‌لرده بیك آچق کورینه‌در.

آق دیکزنی قزل دیکزگه قوشا طورغان مشهور سویش جرماغی ۱۸۶۹ نجی سنه میلادیه‌سنده فرانسوز مهندسلرندن لسپس تدبیری ایله اشله‌نمشدر.

سویش جرماغینك بویی (۱۶۰) کیلومیتر، کیکلگی صو یوزنده (۱۰۰) میتر صوتوبنده (۲۲) میتر وتیره‌نلگیده (۸) میتردر.

سویش قناوینك ۸۰ میلیون داخودی ۲۵ میلیون راسخودی باردر.

مصر قطعه‌سنك مشهور شهرلری: مصر القاهره، اسکندریه، سویش، اسماعیلیه، پورت سعیددر. (مصر القاهره) شهری مصر قطعه‌سینك باش قالاسی هم خدیونك پایتختیدر. (۴۵۰) منك اهالیسی باردر. بو شهر آفریقانك ایك معمور ایك مشهور شهرلرندندر. مشهور (الازهر) مسجدی دخی بو شهرده‌در. بوجامع‌ده تورلی فنون اسلامیه‌دن بیك کوب درسلر اوقولادر ازهر محله‌سنده‌گی مدرسه‌لرده (۳۰۰) مدرس واون مك قدر شاگرد باردر. مصر اهالیسی یکرمی یاشندن عسکر بولوب امر

برسی آلتی سنه عسکرلك ایته‌رگه مجبوردرلر. طلبه ومدرسلر عسکرگه آلنماسلر. مصر (خدیو) طرفندن اداره اولنور ترکیه دولتینك آفتانومیه‌لی بر ایالتیدر. مصر دولتی ترکیه دولتینه هر یلده بر مقداردان تولیدر. (خدیو) مصر مملکتینی آلتی ناظردن مرکب بر (هیئت مدیران) بر (مجلس شوری) هم اعضالری اهالی طرفندن انتخاب ایدلگان بر (مجلس نواب) ایله اداره ایتـه‌در. ترکیه دولتی طرفندن (کومیسر) اسمنده بر مشاور وکیل باردر. مسائل شرعیه‌نی فاراو اوچون بر محکمهٔ شرعیه‌دخی باردر. مفتی‌لر سلطان طرفندن تعیین قیلنور.

مصر قطعه‌سنده هیچ اورمان یوقدر. (بحیرة، نزله، وبحیرة برلس) کوللرنده بالق بیك کوبدر. مصرده حیوانات اهلیه‌نك کافه‌سی موجود اولوب قرلرنده تمساح وزهرلی (انگرك) یلانی باردر. مصرده مارت باشندن ایکی گه قدر (خمسین) وبعضیده (سموم) دیگان بیك ضرر لی جیللر ایسوب کوب خلقنی آورو قیلادر. مصرده شیکر قامشندن شیکر اعمالی اوچون یکرمیدن زیاده فابریکلر هم (گل مایی) چغاروا وچون ینه بر نیچه زاؤودلر باردر. بر نیچه تیمر وپیالا زاؤودلری هم باردر. مصرنك ترکلر قولینه کیچدیگی زمان مصر والیسی محمد علی پاشا ایدی، محمدعلی پاشا استقلال دعوا ایتوب سلطان ایله زور صوعشلر ایتدکدن صوك (۱۸۴۱) نجی سنه‌ده والی‌لکده (ممتازلقنی) آلدی؛ شول زماندن بیرلی مصر پرنسلگی ممتاز بولوب محمد علی پاشا نسلنه قال کیلمکده‌در. مصرده آرپا، بغدای، دوگی، کوکوروز، مامق، شیکر قامشی وبعضی بشقه نرسه‌لر چه‌چلب یخشی محصول آلنور. یمش آغاچلرندن بر آز لیمون، آپیلسین، زیتون بولسه‌ده، ایك اهمیتلیسی (خورما در) خورما عربلرنك ایك کوب استعمال ایتدکلری طوفلقلی آشلریدر. بعضی برلرنده (یوزم) دخی بولسه‌ده، اوزلرندن آرتورلق توگلدر. مصر قطعه‌سنده معادن آزدر. یالغز (سیوط) شهری طرفلرنده بر آز (باقر، تیمر) معدنلری وگوزل (غرانیت ومرمر) طاشلری باردر. مصرنك مشهور شهرلرندن (اسکندریه) ماربوط کولی ایله آق دیکز آراسنده (اسکندر کبیر) طرفندن انشا فیلنفاندر. اهالیسی ۳۰۰ مك قدر اولوب مصرنك ایك ماطور شهری وایك فائده‌لی بر پریستانیدر. (فاروسده) عجائب سبعهء عالمدن بر مناره‌سی باردر. (جیزه) شهری نیلنك صوك یاغنده قدیم (ممفیس) خرابه‌لری اوستنده بنا ایتلمش اهرام اسملی ایسکی عمارتلری ایله مشهوردر. اهرامللری یکرمی بر عدد بولوب اوچ عددی غایت زوردر. بو اهرامللر فرعونلر طرفندن میتلرنی محافظه اوچون بنا فیلنمشلر. اول زمانده میتلرنی چرمه‌سون اوچون تورلی دارولر ایله (مومیا) ایتوب قورو‌تالر ایدی. ایك زور هرمنك بیکلگی (۱۴۴) میتر اوزونلغنده‌در.

زور هرم یانند (ابوالهول) اسمنده حیوان گه‌وده‌سی ایله انسان باشی شکلنده یاصالغان بر هیکل باردر. مصرنك رسمی کاغدلرنده وپوچطه مارکه‌لرنده بونلرنك رسملری تؤشرلمشدر. مشهور (امام سیوطی)نك طوغان یری (سیوط) شهری آفریکاغه کیته طورغان کارواتلرنك استانه‌سی بولوچیلغی ایله مهم ومشهور بر شهردر. مصرده مامقدن وکیته‌ندن عادتی کیندر وطوللر طوفلادر وشامدن کیلگان یفه‌کدن قماش وجوندن پالاسلر دخی طوقلور. نیلنك بالچقندن کیر پچ چوله‌ك وسائر طاباق صاوت یاصارلر. آلتون کومش نرسه‌لری یاصاوده مصرلیلر بیك ماهردرلر. مصرنك تجارتی غایت اشلکلیدر. بر طرفدن سودان وآفریکای وسطی ایله ایکنچی طرفدن یاوروپا وهند وسائر مملکتلر ایله تجارت معامله‌سی ایدرلر. سودانغه ایگن ویاوروپا مالی یبه‌رلوب آلندن فیل تشی، آلتون قومی، صو آیغری، تویه، قاپلان حیوان تیرلری، سمیج، تویه قوشی یونی وسائر نرسه‌لر کیترلور. بو مملکتده ۳ مك کیلومتر قدر تیمر یوللر باردر. مصرده معارف بیك آلده توگلدر. مدرسه‌لرده اصول قدیم ایله ایسکی قنللو اوقلور. مکتبلرده اصول جدیده ایله تعلیم ایدلور (قرآنی) طاقتاغه یازوب بالالرغه بیکله‌ته‌لر. معارف جدیده خصوصنده محمدعلی پاشا زمانندن اوق علوم وفنون جدیده گه اهمیت بیرله باشلاب قاهره‌ده عسکری، بیطری، زراعی، حقوقه، صناعی بر نیچه مکتبلر آچلمشدر. دار المعلمین‌لر هم باردر. اسکندریه‌ده بر دیکز مکتبی ده باردر. قاهره واسکندریه‌ده وسائر زور شهرلرده رشدیه واعدادیه مکتبلری باردر. قاهره‌نك خارجنده بر (رصد خانه) بولاقده بر زور (موزه خانه) بر جغرافیة جمعیتی وسائر جمعیتلر باردر. مصر اهالیسی عموما عرب اولوب دورتده اوچی فلاحلردر. فلاح عربچه‌ده (ایگنچی) معناسنده بولسه‌ده مصرده بو مملکت مسلمانلر طرفندن فتح ایدلگان وقتده جزیرة العربدن کوچوب کیلگان خلق‌غه اطلاق قیلنادر. مصرنك اصل خلقی اولان قبطیلر اوّلده خرستیان اولوب بالآخره دین اسلامنی قبول ایتکانلر. حاضرده اوز لسانلرینی طاشلاب عرب لسانی ایله سویله‌شه‌لر.

بو قبطیلردن بیك آز خلق خرستیان دیننده قالسه‌ده، اوز تللرینی محافظه ایته آلماغانلر. اوز آرا عربچه سویله‌شدکلری حالده یالغز کلیسه ومکتبلرنده اور تللرینی استعمال ایته‌لر.

قبطیلر نصارانك (یعقوبیه) دیگان مذهبنه‌درلر، مقدارلری یارم میلیوندن آرتق توگلدر. (منصوره) شهری اهل صلیب محاربه‌سنده فرانسیه قرالی (سن لوئی)نك اسیر بولغانلقی ایله مشهوردر. حکومت ایتکان نسلدن محمدعلی پاشا سلاله‌سی: محمدعلی پاشا (۱۲۲۱)، عباس پاشا (۱۲۶۶)، سعید پاشا (۱۲۷۱)، اسماعیل پاشا (۱۲۸۰)؛ حاضرگی خدیو (عباس حلمی پاشا) (۱۳۰۰) تاریخلرنده (والی وخدیو) بولغاندرلر.

(عباس حلمی پاشا) ژینیوه علوم سیاسیه مکتبنده تحصیل قیلمش یاوروپا معارف واصولندن خبردار معلوماتلی پادشاهلردندر. حاضرده (۳۲) نجی پاشلرنده یاش برکشیدر.

مصاحبهٔ فنیه.

علم هیئتدن.

— آستر و نومیه یعنی علم هیئت نیندی فندر؟

— علم هیئت کوکه‌گی مخلوقاتنك حرکت واحوالنی بیان قیلا طورغان الوغ بر علملکدر. هر بر حکمی تجربه وتعقیب قاعده‌لرینه مبنیدر.

— بو تجربه‌لر نی روشچه قیلنادر؟

— بونك اوچون بنا قیلنغان اویسیرژ انوریه‌لر (رصد خانه‌لر) باردر، رصد خانه‌لرده کوکه‌گی مخلوقاتنك سیر وحرکتلرینی تماشا قیلمق اوچون یاصالغان مخصوص قورالر باردر.

— قایسی شهرلرده رصد خانه‌لر باردر؟

— یاوروپانك کوب مملکتلرنده رصدخانه‌لر باردر. پاریژ. بیرلین، لوندون، استانبول رصد خانه‌لری مشهوردر. ایك برنچی رصدخانه فرانسیه ایله شهر یساریه آراسنده مونبلان طاوینك باشنده‌در.

— بزنك روسیه‌ده‌ده رصد خانه‌لر بارمی؟

— باردر، پیتربورغده، قزانده بیك الوغ رصد خانه‌لر باردر.

— اهل اسلام طرفندن قایسی شهرلرده رصد خانه‌لر بنا قیلنمشدر؟

— ۷ نجی عصر هجریده آزربیجانده (مراغه) شهرنده تاتار خانلرندن هلاکوخان زمانینده مشهور حکیم ومنجم نصیرالدین‌طوسی معرفتی ایله بنا قیلنمشدر. ۹ نجی‌عصر هجریده سمرقند شهرنده (الوغ بیك) اسملی پادشاه طرفندن ینه بر رصد خانه بنا قیلنمشدر.

— رصد خانه‌لرده زیندی قوراللر واسطه‌سی ایله کوك احوالینی تماشا قیلنادر؟

— رصدخانه‌ده تورلی اسملرده اوتوز بیش تورلی قورال باردر. مشهورلری تیلیسکوب، اسطرلاب، آسترو گراف، گیلیوگراف، فوتوگیلیوگراف، خرونوگراف وبینوکللردر.

— تیلیسکوبلرنی ره‌وشچه یاصالادر؟

— اوّلده تیلسکوبلر زور ایتوب کورسه‌ته طوغرغان کوزگیلردن عبارت ایدی. ایمدی حاضرده نرسه‌نی زور ایتوب کورسه‌ته طوغرغان برنیچه قالون پیالالردن اشل‌نه‌در.

— حاضرده کوزگیلی تیلیسکوبنك ایك الوغسی کمنکیدر؟

— ایرلاندیه جزیره‌سنده پارسونستوون شهرنده (لوردروسسا) اسملی کشی یاصاغان تیلسکوبدر. بو تیلیسکوبنك پیالاسی بر سارین کیکلگنده وقاری طوغرغان‌موزجاسی طوغز سارین اوزنلغنده‌در. بو تیلیسکوب کوکه‌گی آیلرنی قویاشلرنی ویولدزلری ملك مرتبه زور ایتوب کورسه‌ته‌در. بونك ایله آیده‌غی طاولرنی چوقرلرنی ویلغالرنی بیك آیرم آچق‌کورنوب بولادر. اگرده آی پیرنده شهرلر وسرایلر بولسه، بو تیلسکوب آرقلی آنلرده کورینه‌چکدر. لکن آیده انسانلر بولمادغندن کورنمیدر. بو قورال، خواجه‌سی روسساغه (۱۲۰،۰۰۰) صومغه تو شمشدر.

— کوزگیسز تیلیسکوبلرنك ایك الوغسی قایده‌در؟

— آمیریکاده کالیفورینیه طوناش جزیره‌سنده (لوس آنژیلوس) شهرنده‌در. بوتیلیسکوب یولدزلرنی (٦۰۰۰) مرتبه زور ایتوب کورسه‌نه‌در.

— علم‌هیئت علماسی یولدزلرنی دخی‌نیندی قورال ایله تفتیش قیلالر؟

فوتوگرافیه ایله. فوتوگرافیه ایله یولدزلرنك نیدن مرکب ایدکلرینی‌ده بر درجه کشف قیلمق‌ممکندر. تیلیسکوب ایله کورنمه‌گان بعض نرسه‌لرنك روشلری فوتوگرافیه‌گه بیك آچق تو شه‌در.

— کوکده نیندی ذاتلر باردر؟

— قورالر ایله کورینه طوغرغان ذاتلر: قویاشلر، پلانیته‌لر، آیلر کومیته‌لر ومیتیورلردن عبارتدر. قویاشلر ـ نورلی یولدزلردر، پلانیته‌لر ـ نورسز یولدزلردر. آیلر ـ پلانیته‌لرنك ایبه‌رچنلریدر. کومیته‌لر ـ قویرقلی یولدزلردر. میتیورلر ـ کوکلرده وانلغان یولدزلردن حاصل بولغان الوغ طاشلردن عبارتدر.

نورلی یولدزلر (قویاشلر).

— نورلی یولدزلر نیلردر؟

— نورلی یولدزلر، اورنلرندن قوزغالغانی تیز طویلمی طوغرغان یاقتی یولدزلردرکه اوز عالملرنده هر برسی بزنك قویاشمز کبی برر قویاشدن عبارتدرلر. بو قویاشلرنك کوبسی قاراکغی تونلرده کورینه‌در. هر کونده معلوم ساعتلرده بر طوغریده کورینه‌در. اهل نجوم قولنچه بیر ئه‌یل‌نو سببلی مشرقدن مغرب طرفینه طابا یورگان کبی کورنسه‌لرده اصله اویله ته‌واکلی حرکتلری یوقدر. بزنك قویاشمزده شول یولدزلرنك برسیدر. لکن قویاش بزگه‌یاقنراق بولغانلقدن آنلرغه قاراغانده زوراق بولوب کورینه‌در. باشقه قویاشلر بزدن بیك یراق بولغانلقلرندن بزنك کوزگه بیك کچکنه بولوب کورینه‌لر. حال‌بوکه آنلرنك آراسنده قویاشدن بر نیچه مرتبه زورلری‌ده باردر.

— یولدزلر بزنك بیرمزدن نیچه چاقرم قدر یراقدرلر؟

— قویاشدن باشقه یولدزلرنك تورلیسی تورلیچه‌در. ایك یاقن یولدز (تسینتاور) تورکمنده (الف) یولدزیدرکه، بیردن یراقلغی فقط (۳۲) (میلیارد) چاقرمدر. (بر میلیارد مك طابقر میلیون دیمکدر). (آق قوش) یولدزلری اسمنده‌گی یولدزلر بیردن (۹۲) میلیارد چاقرم یراقدرلر. تون یاغنده اورنندن هیچ قوزغالمیچی هر وقت بر طوغریده کورینه طوغرغان مشهور تیمرقازق یولدزی (۲۹۲) میلیارد چاقرمدر.

نور دیگان قوّت هر ثانیه (سیکونتده) (۲۸) مك چاقرم یوریدر. تسینتاور یولدزلرینك نورلری بیرگه کیلوب بیتکانچی اوچ یل یارم وقت اوزادر.

آق قوش یولدزلرینك نورلری بیرگه بیتکانچی طوغز یل یارم عمر اوته‌در. تیمر قازقنك یاقتیسی بزنك کوزگه کیلوب کورنگانچی (۳۱) یل زمان کیچه‌در.

— اویله ایسه، بز تیمر قازق یولدزینك نورینی هر کون نیچك کوره آلامز؟

— بز آنك (۳۱) یل مقدم اوزندن چقفان نورینی کوره‌مز. بز کورگانچی اول نورلر یولده بولغان بولالر.

— یولدزلر نیندی ذاتلردن عبارت، آنلر نیلردن مرکب؟

— یولدزلرده بزنك بیرمزده‌گی ذاتلردن صو، هوا، کومر ومعدن‌ذاتلرندن عبارتدر. لکن اول ذاتلر یولدزلرده همان قزوب یانوب وقاپناب طوزمقده‌درلر. شول سببلی تورلی بولوب کورنمکده‌درلر.

— کوکده نیچه یولدز باردر؟

— حقیقی حسابی الله تعالی‌دن باشقه ذاتقه معلوم توگلدر. شویله‌ایسه‌ده عادتی کوزایله کورینه طوغرغان یولدزلر (٦) مك قدر بارلغی معلومدر. بینوکل ایله کوکده (۲۰) مك قدر یولدزنی صانامق ممکندر. اما رصد خانه‌قورالری‌ایله‌جمعا کوکده (۱۰۰) میلیون قدر یولدز بارلغی (ایرمیت) اسملی منجم طرفندن صانالمشدر. اشانماغان کشی اوزی صاناب باغارغه کامل اختیاردر!..

— نیچه تورلی یولدز تورکملری مشهوردر؟

— ایسکی زمانلردن بیرلی (دب اکبر) یعنی الوغ آیو، (دب اصغر) یعنی کچکنه آیو، (اسد) آرسلان تورکملری بیك مشهوردر.

— زور آیو تورکمنی قایسی یولدزلردر؟

— مشهور بیدیگان یولدزلریدرکه، بیدی

یولدزدن عبارتدر.
— کچکنه آیو تورکمی قایسی یولدزلردر؟
— مشهور تیمر قازق یولدزی تورکمیدرکه، اولده بیدی یولدزدن عبارتدر.
— تیمر قازق یولدزی قایسی طرفده؟
— تون باغنده در. بیدیگان یولدزینك توبنده گی آلتنچی وبیدنچی یولدزلری طوغرسندن طوغریلاب بیدیگان یولدزی بویی قدر کیتلسه، طوب طوغری تیمر قازق یولدزینه بارنوب چغادر.
— تیمر قازق تورکمنده یعنی کچکنه بیدیگان یولدزلرینك توبنده گی آلتنچی وبیدنچی یولدزلر ترکی خلقلری آراسنده نیچك دییوب آنالادر؟
— برسی آق بوز آت وایکنچسی کوك بوز آت دییوب آنالادر.
ترکیلر، نی اوچون بونلرنی آنلرغه اوخشاتمشلر؟
— چونکه بوایکی یولدز هر وقت تیمر قازق یولدزی ئیلیلسنده ئه یلنوب یورمکه درلر باشقه یولدزلر کبی تیمر قازقدن یراق کیتوب مغرب طرفنده باتمیدرلر. شول سببدن آزیه صحرالرنده آنلر آسراب کون کورگان بابالرمز بو یولدزلرنی بر قازقغه به یلب قویلغان آنلرغه اوخشاتمشلر. هیچ قوزغالمی کورنگان قطب یولدزینی قازقغه اوخشاتوب تیمر قازق دییوب آتامشلر. ودخی بوز آتلر ایله تیمر قازق آراسنده غی (۴) یولدزنی چلبر دییوب آتامشلر. چونکه آنلر آتلرنی قازقغه باغلاغان جب وچلبرغه اوخشیلر ایمش.
— تیمر قازق یولدزینی طانوب بولامی؟
— بیدیگان یولدزلرینی طانوب طابقاندن صوك تیمر قازقنی ده نیز طابمق ممکندر.
تیمر قازقنی طابقاچ چلبرلرنی وبوز آتلرنی ده طابوب بولادر. تونده صحرالرده یوروچیلر، وکویمه لرایله دیکزلرده یوروچیلر بویولدزلردن بیك فائده لانالر: اطرافلرینی هر وقت تیمر قازق یولدزی بوینچه تعیین قیلالر. مشهور کامباس وقبله نمانك قارا طرفی هر وقت تیمر قازق یولدزی طرفینه طابا قاراب طوراردر.
تیمر قازق یولدزی بوینچه تونلرده قبله نی ده طابارغه ممکندر.
چونکه اول یولدز هر وقت تون طرفنده بولادر. تون طرفینی بلکان کشی جوغرافیه اوقوغان بولسه، چامالاب قبله نی ده طابا آلادر.
— کوکده یولدزلر آراسنده یول کبی بر آقسل نرسه کورینه در، اول نیدر؟
— اولده ینه شه کورنگان واق یولدزلردن عبارتدر. منجم (گیرشل) حسابنچه اچنده (۱۸) میلیون قدر یولدز باردر.
— اول واق یولدزلر براقمیدرلر؟
— بیك یراقدرلر. شونك اوچون آنلرنك نورلری ده بزنك کوزگه بیش میلیون یل اوتمیچی کیلوب بیته آلماوی خیال وحساب قیلنادر.
— تورلی خلق آراسنده بو آقسللق نیلر دییوب آتالمشدر؟
— مسلمانلر بونی حاجیلر یولی دییوب تسمیه قیلالر. بعض ییرلرده صالام یولی دییوب ده آتیلر ایمش. قتای خلقی کوك یلغاسی دییوب آتیدر. آمیریکاوحشیلری جنت یولی دیلر ایمش. روسلر مرپم آنا یولی دیلر.
قویاش، یبروآی هقنده ایکنچی مصاحبه ایدلوز.

مذاکرهٔ تعلیمیه مجلسی

(پیداگوگیچسکی اسییزد)

مشهور معلملردن عارف الله محمودی جنابلری اداره مزگه یازدیغی اوزون برمقاله سنده یازغی امتحانلردن صوکره ترتیبکه صالنمش مکتبلرنك معلملری، قزان کبی اورتالق برشهرده جییلوب، عمومی برمذاکرهٔ تعلیمیه مجلسی ترتیب قیلونی معقول کوره در. واقعاً بوبیك کیره کلی اشدر. بولغانچغراق یل اولدیغندن بلکه بواشنی بویازده بولدروب بولماس. چونکه حاضرگه قدر اجتماع وجمعیتلرگه هنوز کامل حریت یوق ایدی. ایمدی شاید بوحریتلرتیز اجرا قیلنا باشلاسه، کیره ك. شول وقت بومجلسنی ایکی قوللاب ایتمه لیمز. قزانده بوامر معقول کوبدن فکر قیلنمقده ایدی. اوتوز قدر فکرلی باشلرنك قزانده موجود پیدا گوگیچسکی کروژوك جمعیتینه اعضا بولوب مسلمانلرغه مخصوص برکامیسیه تشکیل ایتولری اوشبوفکرگه مبنی ایدی. لکن بوجمعیتنك مجلسلری گوبیرناتور خاموتوف طرفندن برآز تضییق قیلندیغندن کروژوك اسمندن الوغ مجلسلر یاصاو بوسنه ممکن بولمادی. ایمدی شاید بواشاره تیز موفق اولور مز. ابتدائی ورشدی مکتبلرنك درس پروگراملرنده ودرس کتابلرنده مشاوره ایتله چك اشلر بیك کوبدر. بیش اون سنه معلمك قیلغان کیمسه لرنك تجربه لرندن اهل مجلس کوب معنالر چغاروب گوزل گوزل ماده لرگه قرار بیرمك ممکندر. مك تورلی کیره کلرمزنك برسی اوشبو مجلسدر. ایمدی وقتی بیدی. البته رسمیت اوزره جمیع شرایطی ایله تیزدن اجرا قیلنسه کیره ك. قزانده بواشکه مباشرت قیلوهوسنده اولانلر آز تو گلدر.

تعلیم بابندن،

قزان ناحیه سنده یما شیرمه قریه سنده امام خطیب فضل احمد حمزین جنابلرینك اجتهادی وشاکر موسین نك همتی سایه سنده مکتب تأسیس قیلنمش ایدی. بو سنه حمزین جنابلرینك خصوصی نظارتی سایه سنده مکتبده تعلیم بیکل روشده یورتلدکدن شاکردلرده زیاده ترقی حاصل اولدیغی امتحانده بیك آچق کورلمشدر. هیچ مکتب کورمه گان بالالردن یوز قدریسی برقش اچنده اوقورغه، یازارغه تمام اویره نمشلر. عبادت وشریعت حکملرندن بیك کوب مسئله لرنی یادلرینه ضبط قیلمشلر.
بالالرنده کورلگان ترقیدن آول اهالیسی بیك ممنون ایمش.

اسلام عالمندن.

اوفا قالاسنده ۲۷ نجی مارتده دؤورانلر جمعیتی یؤرتنده مسلمانلر جییلشوب پیتربورغده تأسیس قیلنغان اتفاق مسلمین جمعیتینك اوفا شعبه سی مجلسینی تأسیس قیلدیلر. اعضالر قبوب ایتلوب دفترگه یازلا باشلادی.
قاینار قالاسنده اختلاف مسلمین پارتیه سینه چلینلر صوغان بازاری وطولچوك چای خانه لرنده قبول ایتله در.
چلینلککه قبول ایتلمك اوچون علمانی، شاکردلرنی ومعارفدن خبردار کشیلرنی، گازیتلرنی سب قیلو کافیدر. اصول جدیدکه مسلم بولونك چلین بولوغه منافاتی یوقدر. چونکه حاضرده انکار پارتیه سی طرفندن اصول جدیده نك ضرری یوقلغی اعلان قیلنغان ایمش هم ده اصول جدیده طرفدارلرندن ده اختلاف وانکار طرفنده کشیلر کوبه یگان ایمش. خیرلی بولسون.

خارجی خبرلر.

پیرسیه‌ده (ایرانده) سیستان ولایتنده اوچ آیدن بیرلی چوما (طاعون) خسته‌لکی حکم سورمکده‌در. آورونك سرایتنی منع قیلمق اوچون حکومت طرفندن تورلی تدبیرلر قیلندی. لکن فارا خلق بوتدبیردن راضی توگلدر. بو آراده شول خصوصه الوغ فتنه‌لر چغوب کوب اولترشلرده بولدی. خسته‌خانه‌لرنی آپتیکالرنی طالاب وانوب وچیمروب بتردیلر. حاضرده شهرلرده هر نرسه‌قیمتله‌نمش. فارا خلق آچمشدر. کونلر فزولانغاچ چومانك سرایتی احتمال بر آز باصلوب طورور.

امّا کوزکونده ینه تونله‌نووی بیك قریبدر. فارا گروهه صوغشورغه اشلر کوبدر. الله تعالی بوحیوانلرنك شرندن بنی آدمنی اوزی خلاص قیلسون.

بوکونلرده فرانسیه‌ده فتنه زوردر. کوب اشچیلر اشلرینی طاشلادیلر. اورامله‌رده جیبلوب باغروب بورولر کوب بولدی. ژاگونلرنی طوقتاندیلر. پاریژ شهرنده برمك قدر کشی حبسکه آلندی. آرالرنده روسیه خلقی‌ده بارایمش. آنلرنی فرانسیه‌دن چغارو فرض قیلنادر. لوندون وبیرلین شهرلرنده کامل طنچلق یوقدر.

قتاینك حاضرله‌نووندن ویاپونیه ایله دوستلانووندن باژروپاده بیك قورقالر. خصوصاً روسیه‌ده بعض محررلر بوحالدن بیك شکله‌نه‌لر. اوزی اولگرگانچی باژروپا دولتلری اتفاق ایله قتاینی برباصوب طالاونی معقول کورو چیلرده بار. قتای خلقی اوزلری صارغلتراق توسلی اولدقلرندن پاژروپا اهالیسنی (آق پەریلر) آتیلر ایمش. آق پەریلرنك ظلمندن وتحقیرندن قوتلو فکری قتایده بیك شائعدر. نی‌قدر حاضرله‌نسه‌ده قتای اوزینی صاقلاو اوچون گنه حاضرله‌نه‌در. آنلرده باشقه مملکتلرنی آلو فرضی بولماسه کیره‌ك. چونکه چینلیلرنك طبیعتلری صوغش وهجومگه میال توگلدر.

قتاینك ترقیسندن قورقو چیلر، بزگه ظلم قیلور دییوب قورقمیلر. بلکه ظلم قیلدرماس دییوب قورقالر.

کرید جزیره‌سنده گریکلر مسلمانلرغه بیك جبر وظلم قیلالر. شول سببدن کوب مسلمانلر ترکیه‌گه هجرت قیلالر. کافرلرنك مقصودلری نی روشچه بولسه‌ده گریده‌ده هیچ بر مسلمان ذاتی قالدرماسقه ایمش. بو حاله‌ده باژروپا حکومتلرینك عدالتی ثمره‌سیدر.

عربستانه‌قبله‌ومکهٔ مکرمه‌نك آرغی طرفنده یمن ولایتنده بولغان فتنه بوکونلرده بر آز باصلوب طورادر. بو فتنه‌نی قوزغاتوچی شیخ یحیی اسملی بر عرب ایشانی ایمش. آنگلیه طرفندن آچه وقورالر آلوب ترکیه‌گه قارشی طورنوب اوزی بر عرب حکومتی تاسیس قیلماقچی بولمش. عجیبدر که بویللرده ایشانلردن بیك کوب هنرلر کورینه باشلادی. اش بو روشچه کیتسه پولیتیکه‌لری عوامغه‌ده تیز معلوم بولور.

ترکیه‌عسکری طورسیناطرفینه‌همان حرکت قیلادر. حاضرده عریش شهرینه‌ده بارنوب کرگانلر. عریش شهری پورت سعید شهرندن یوز چاقرم‌قدر مشرق‌طرفنه آق‌دیکز قرینه‌در. مصر طرفندن قارشی طورلغانی یازلمی. آنگلیه‌ده ترکیه‌نك بوحرکتینه قارشی هیچ بر اش قیلا آلمی. آخری نی بولور؟

صوکغی خبرلرگه قاراغانده آنگلیه بوخصوصده ترکیه‌گه بر اعتراض نامه یوللامش. لکن ترکیه طرفندن جواب بیرلگانی معلوم توگل. آنگلیه آق‌دیکزده مالته جزیره‌سنده‌گی صوغش کویمه‌لرینه حاضر طورورغه بویورمشدر. بو اشده گیرمانیه‌نك دخلی بارلغنده شبهه یوقدر.

شاگرد عالمندن.

اصلاح جمعیتینك قرار واعلانینه نظرا بوسنه ۱۰نجی مایده شهر قزانده بوتون روسیه شاگردلرینك عمومی اجتماع واسییزدلری بولاچقدر. مجلسکه مشارکت ایته‌چك شاگردلرنك قوللرنده مدرسه‌لرنده‌گی اصلاح‌شعبه‌سندن وکالتنامه‌سی بولمق شرطدر. مجلسلرنده مشاوره ایتله‌چك مسئله‌لر اوشبولردر:

۱) روسیه‌ده‌گی اقوام ترکیه طلبه‌سی اوچون عمومی برجمعیت تاسیس قیلمق.

۲) بو جمعیت اوچون پروغرام ونظامنامه ترتیب قیلمق.

۳) ۱۵نجی آڤوگوستده نیژنی ولایتنده بولاچق اتفاق مسلمین جمعیتینك عمومی مجلسینه جمیع طلبه اسمندن برداکلات وعرضنامه حاضرله‌مك.

۴) شاگردلرگه مخصوص برجریده نشر ایتو خصوصنده تدبیر قیلمق. وکیللری حاضر بولمایاچق مدرسه‌لر طرفندن یازوب یوللانمش لائحه‌لرده مجلس‌نك مشاوره‌سینه عرض قیلناچقدر.

مولد نبی مجلسی.

بوگون کیچ آق ۸ جد محل‌سنده (بیشانچی جامعده) یستودن صوکره ساعت سیگز یارمده قصهٔ مولد مجلسی بولاچقدر.

بو مجلسده اوّلا قرآن اوقولدقدن صوکره عربچه وترکیچه مولد قصیده‌لری اوقولاچق وخطیبلر طرفندن ترکیچه رسول الله‌نك (صلی الله علیه وسلم) فسقه‌چه سیری واحوالی سویله‌نه‌چکدر. آخرده بارچه اهل اسلام اوچون دعا قیلنوب رسول الله (صلی الله علیه وسلم) روحینه فاتحهٔ شریفه اوقولاچقدر مسجدگه صیغان مقدارده بو مجلسکه کروگه اذن عامدر.

ملا عالمجان بارودی.

گراف ژیتتی لوازمندن چغا دیگان خبر اصلسزدر. اما داخلیه وزیری (دورنوژو) اشندن چغاچق ایمش.

حریت‌اهالی پارتیهٔ‌سی دولت دوماسینك رئیسلگینه مورمتسف فامیلیه‌لی چلیننی صایلارغه قرار بیرمشلر. مذکور پارتیه جمعیت ومجلس یاصاو حریتی خصوصنده دوماغه نظام لایحه‌سی‌ده حاضرله‌مشدر.

بایورغه یول!

صاتوب آلامز ۵ تین‌دن ۱۵۰۰ صومغه قدر قاتالوق بوینچه یلی طوغری کیلگان برونغی آلتون، پلاتینه، کمش هم باقر آچالرنی، هر برسون. برونغی هم یاکا آچالرنك قیمتلیسون بلمك اوچون صاتلادر آچالرنك قاتالوغی (کتله‌گه‌سی). هر کم‌گه بیك کیرك نرسه، بیگراکده‌چیتله طوروچیلرغه، سوداگارلر اوچون قولغه توشکان آچالرنی قارامق اوچون. قاتالوقنك بهاسی ۵۰ تین؛ پوچطه ایله‌یبارگه ۶۲ تین نالوژنی پلاتیوژ برله ۷۲ تین. آدریس: قزان، غارادصقوی پاصاژ ۱۸ نجی نومر مغازین، اسماعیل بن احمد الله عبدالرشیدف.

Казань городской Пассажъ № 18, *Исмагилъ Абдрашитовъ.*

Лито-Типографія И. Н. Харитонова. Казань, Пассажъ. Редакторъ-издатель Ахмедъ-Гадій Низамовичъ **Максудовъ.**